

Na veličanstvenom skupu na igmanskom Velikom polju, brojne su delegacije, među njima i dubrovačkih antifašista, položile vijence i cvijeće na spomen-obilježje borcima Prve proletherske udarne brigade, koja je 28. siječnja. 1942. godine, uz nadljudske napore i žrtve, prošla preko Igmana. Samo istinskim poštovanjem prošlosti mogu se trasirati i graditi putovi budućnosti

Igmanski marš jedan je od najvažnijih partizanskih pohoda na prostorima bivše Jugoslavije u Drugom svjetskom ratu. Nakon što su se jedinice, mjesec dana ranije formirane Prve proletherske udarne brigade, pritisnute neprijateljskim akcijama okupatorske vojske, našle u nezavidnom položaju, donesena je odluka da se maršem preko Igmana izvrši proboj do slobodne teritorije u Foči. Naime, već sredinom siječnja 1942. godine, u drugoj neprijateljskoj ofenzivi njemačko-ustaških snaga u istočnoj Bosni, Prva proletherska brigada našla se u središtu ofenzive. Od Romanije, Prače i Rogatice do Vlasenice, Olova i Vareša njeni bataljoni su vodili teške borbe s velikim gubicima i napredovanjem okupatora, koji je ovladao svim prometnim pravcima u istočnoj Bosni. Glavnina Prve proletherske bila je u teškoj situaciji, koncentrirana na malom prostoru i bez uvjeta za dalje zadržavanje, pa je komanda brigade izdala naređenje o usiljenom maršu preko Igmana, kao jedinog mogućnosti za izvlačenje iz okupatorskog okruženja i opstanak boraca, ali i bez saznanja i ne očekujući da će se temperatura na Igmanu spuštati i

do više od četrdeset stupnjeva ispod nule.

Glavnina Prve proleTERSke brigade prešla je stotinjak kilometara od Jahorine do Foče, preko Sarajevskog polja i planine Igman. Marš više od 700 nedovoljno obučениh boraca, od kojih i 50 ranjenih i bolesnih, trajao je 18 sati. Kroz dubok snijeg, pri ledenom vremenu i temperaturi od minus 40 stupnjeva ipak su se uspjeli probiti do Foče, a priča o maršu postala je i ostala jedna od herojskih priča Drugog svjetskog rata, naročito na ovim prostorima,. U maršu su promrzla 172 borca pa su nekima bez anestezije amputirani smrznuti dijelovi tijela. Igmanski marš je postao legenda, zbog zamisli i odlučnosti Štaba Prve proleTERSke brigade, zbog procjene jačine neprijatelja i postignutog iznenađenja, a najviše zbog nadljudskih napora, discipline i izdržljivosti boraca Prve proleTERSke te čudesnog junaštva, posebno onih promrzlih prilikom teških operacija u fočanskoj bolnici.

Te Igmanske legende prisjetili su se i ove godine brojni antifašisti iz Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja pristigli obilježavanje 74. obljetnice Igmanskog marša, prošle subote, 30. siječnja. Desetak tisuća osoba je na središnje obilježavanje na Velikom polju pristiglo uglavnom autobusima, a ove godine je zabilježen i rekordan broj gostiju iz susjednih zemalja, desetak autobusa iz Slovenije. Prije odlaska na Igman sudionici obilježavanja nakratko su se zaustavili, položili cvijeće i odali počast pred spomen obilježjima na Plandištu i Reljevu (Ilidža) kuda su borci Prve proleTERSke brigade krenuli prema Igmanu, te na Brezovači gdje je formirana marševska kolona svih generacija sudionika, iz raznih krajeva BiH i susjednih zemalja, od najmlađih, tinejdžera, omladinaca, do najstarijih antifašista. U koloni "Marša slobode" bilo je oko tisuću petsto učesnika koji su prošli dionicu od Brezovače do Velikog polja, dugu devet kilometara. Iako su zasigurno mnogi, posebno mlađi, očekivali barem malo snijega, ovoga puta je čudljiva planina pokazala svoje drugo lice pa u jednoj od rijetkih godina, u zimsko vrijeme Igmanskog marša nije bilo snijega ni za lijek.

Nakon što su učesnici „Marša slobode“ pristigli do Velikog polja, delegacije udruga i udruženja boraca NOR-a i antifašista iz: Bosne i Hercegovine, Slovenije, Crne Gore, Srbije i Makedonije, koruških partizana iz Celovca, ruskih veterana iz Moskve, talijanskih partizana iz brigade „Garibaldi“ te ANPI iz Trsta, antifašista iz Dubrovnika, Podgorice, Ljubljane, Beograda, Užica, Bajine Bašte, Sarajeva... položile su vijence i cvijeće na spomen obilježje borcima Prve proleTERSke udarne brigade. Na veličanstvenom skupu, pred više od desetak tisuća sudionika, među njima i delegacija Udruge antifašista Dubrovnik, koju je predvodio predsjednik dr. Boško Skaramuca, pozdravne riječi uputio je i dr. Bakir Nakaš, predsjednik SABNOR-a BiH istaknuvši da su uvijek dobro došli svi koji dolaze na Igman, temelj antifašizma na ovim prostorima, jer Igmanska epopeja nije bila značajna samo 1942. godine i za cijelu pobjedonosnu i oslobodilačku NOB-u, nego i u nametnutom ratu 1992. do 1995. godine, za opstanak Bosne i Hercegovine i spas Sarajeva. Sjećanje na legendarni marš evocirao je i Albin Pibernik, učesnik Igmanskog marša 1942. godine. Među borcima Prve proleTERSke bio je s majkom i ocem kao

jedanaestogodišnji dječak. Od posljedica smrzavanja, među brojnim stradalim borcima bila mu je i majka, koja se smrznula. Pozdravne riječi i ushićenje veličanstvenim skupom izrekli su i mnogi drugi, a posebno je zapažen bio sjajan emotivan nastup Josipa Pejakovića, poznatog bosanskohercegovačkog dramskog umjetnika i književnika.

Evocirane su uspomene i na cjelokupnu antifašističku borbu, njene herojske partizanske borbe, na veliko i vizionarsko Titovo djelo. Istaknuto je da sjećanjem i pijetetom iskazujemo poštovanje prema partizanskim borcima koji su svoje živote žrtvovali u borbi za slobodu, ali i kako i koliko osjećamo antifašizam i u situaciji kada u svojim i susjednim zemljama iznova svjedočimo fašizaciji društva, jer neki novi fašisti sve češće dižu glave. S druge strane, sreća je i zadovoljstvo jer s Igmana u svijet idu najljepše slike i riječi o odanosti antifašizmu ljudi u Bosni i Hercegovini i susjednim zemljama. I, makar koliko to ponekad bilo teško, ne gledajmo što nas razdvaja, nego i što nas zbližava. „Neka nas vodi zvijezda petokraka koja iznad Igmana vječno i snažno sja“, je kao poruka odaslana s Igmana u svijet, naročito generacijama mladih, koji su i na skupu na Igmanu bili značajno zastupljeni, da o NOB-i i antifašizmu znaju puno više jer na to imaju pravo i to su im školski sistemi i društvo dužni osigurati. Samo istinskim poznavanjem i poštovanjem prošlosti mogu se trasirati i graditi putovi budućnosti.

kl

Uzaloženje od 50. i 51. stajališta na Igmanskoj stazi, u prolazu između Vrhovca i Igmanske, kraj grada majitilaših, u česjčreza,